

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. An Alteratio fiat continuè, nec ne?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

durationis, quia forma substantialis, quae non suscipit magis & minus, nata est per se in instanti introduci, qualitas verò, quia est intensibilis, habetque contrarium, successivè acquiritur. Quartò denique ratione finis; quia Generatio est propter se, nec ad aliam mutationem ordinatur, alteratio verò ad Generationem ordinatur, estque propter aliud. Ex qua differentia oritur dubium, quod

VII.
Licet non esset generatio, posset esse alteratio.

Quærit: An, si impossibilis esset Generatio, foret etiam impossibilis Alteratio? Respondeo negativè: quia habent terminos realiter distinctos, quorum unus potest acquiri, non acquisito altero, adeoque licet una implicaret, non implicaret altera. Nec etiam videtur tanta esse inter materias has connexio, ut implicante mutatione ad substantiam, debeat implicare ad qualitatem, cum ad hanc mutatio prior sit, quam ad substantiam & omne prius possit esse sine posteriori. Nolo tamen per hoc asserere, quòd posita impossibilitate Generationis daretur motus ad qualitatem disponentem ad Generationem, sed tantum volo, quòd possit acquiri terminus primarius Alterationis, quantum est ex natura sua intrinseca, licet terminus Generationis esset impossibilis.

VIII.
Polypus non dicitur alterari.

Pontius ex Conimb. in 4. Cap. lib. 1. de Gen. art. 3. dubium proponit alterum, videlicet; an quando Polypus (piscis marinus tenuissimà pelle, pedibus multiplex) & Camaleon (bestia quadrupes aspera maculis albis, ut pardus, in collo equo, in pedibus bubalo, in capite Camelo similis) alterantur & colores assumunt ex corporibus, quibus adsunt similes, verè sint Alterationes? Respondeo negativè, tum, quia fiunt in instanti, tum, quia probabiliter fiunt tantum quoad colores apparentes, non veros, non enim videtur, quomodo tam citò produci possent; non enim à metu, vel ab imaginatione, quia nunquam videtur metus tam diu durare vel imaginatio, quam illi colores.

QUÆSTIO II.

An Alteratio fiat continuè, nec ne?

I.
Multiplex sententia circa hanc materiam.

Circa hanc quæstionem multiplex reperitur sententia: Capreolus enim, quem sequitur Arriaga &c. asserit, Alterationem nullo modo fieri successivè & in tempore, sed fieri interruptè & interpolatè cum morulis quibusdam interpositis, sive intensio fiat qualitatis, sive extensio: Ægidius hunc loquendi modum restringit asserens, Alterationem fieri continuè & successivè in intensione, non verò in extensione: alii quoad primam partem qualitatis hoc tantum contingere asserunt: ego verò ad quæstionem

II.
Alteratio est motus continuus.

Dico: Alteratio, tam quoad intensiorem, quam quoad extensionem continuè fit & successivè, non verò interpolatè, seu per morulas. Ita Scotus in 2. d. 2. q. 9. N. & O.

Probatur Conclusio primò: Autoritate Aristotelis 1. Phyl. t. 15. dicens: Omnem motum propriè dictum esse continuum, sed nullus motus est magis propriè dictus, quam Alterationis: ergò.

Adversarii aliam opponunt Auctoritatem Aristotelis 8. Phyl. 23. ubi ait: dicere Alterationem fieri continuè, est adversari valde manifestè. Verùtamen nihil contra nos concludit, cum ibi solum agebat contra Heraclium dicentem, rem, quamdiu est, continuè alterari, quare dicit, rem nonnunquam ab Alteratione quiescere, hinc tamen non negavit Alterationem, quando fit, fieri continuè, sed negavit omnia esse in motu continuo, ut voluit Heraclius.

Probatur Conclusio secundò Ratione: Quia quando agens naturale incipit agere in passum, vincendo resistentiam alterius contrarii, non potest assignari ratio, continuè non alteret illud subjectum, cum semper sit in debità approximatione ad passum, & subjectum sit aequè dispositum ad recipiendam formam ab ipso agente producibilem; ergò illam continuè, nullà interposità morà, vel quæte producet.

Capreolus dicit rationem esse: quia in illis morulis prius subjectum disponit, intendendo, verbi gratià, dum ignis calefacit, partem: ergò. Contra: hæc dispositio esset etiam qualitas: ergò vel daretur dispositio dispositionis, vel hæc qualitas in tempore produceret. Deinde: multa calefiunt, quæ tamen non rati fiunt, ut adamas, lutum, aqua globi vitreo[rum] inclusa undique & obdurata, & radiis solaribus exposita tepescit & tamen non rati fit; quia alioquin globus rumpi deberet & confringi: ergò raritas non est dispositio ad calorem.

Arriaga Rationem esse asserit ipsam naturam rei, quæ talis est, ut agens agere non possit, nisi quibusdam morulis interpositis. Contra: dantur multi effectus (licet non sint propriè Alterationes, ex quo Arriaga adhuc magis refellitur) qui continuè dependent in fieri à sua causa, ut est illuminatio & visio; unde si corpus lucidum non semper illuminaret, & continuè dum illuminare incipit, illuminatio destrueretur, quod tamen falsum esse patet; quia quò magis corpus lucidum corpori opaco accedit, eò magis ac magis lucem auget: ergò non quiesceret ab illuminatione: Similiter visio, si oculus continuè non videret tendendo in objectum continuè, visio destrueretur; Deinde: si illæ morule sunt imperceptibiles, quomodo Arriaga eas allegat, cum eas non probet ratio, nec experientia ob imperceptibilitatem? Item: si lapis esset talis natura, ut in suo descensu morulas exigeret, naturaliter in aère quiesceret. Denique ejus dictum est omnino voluntarium, cum DEUS sinat agere morulas secundas, & eas suos producere motus, nec ex parte agentis ratio est, ut

sic ab actione cesset, cum sit aequè approxi-
maturum passum, sicut antè; neque ex parte ef-
fectus, aliàs neque à Deo posset iste effectus
continuò fieri, cum ipse non possit immutare
rationes formales rerum.

VII. **Instat Arriaga Experimentis 1.**

Sonus ad certam partem in instanti producit
suas species sensibiles; nam à vicinioribus simul
videtur ictus, & auditur Sonus, in quo tamen
instanti non producit alias species in parte
remotiori, ubi notabiliter, postquam ictus vi-
sus est, percipitur Sonus: ergò species in illo
instanti non agunt, sed quiescunt. Secundo:
ponatur lapis gravis super asserem, hunc non
frangit statim, sed fortè post multos dies, vel
annos, sed tunc illa gravitatio, & impulsus im-
pressus asseri non potest fieri continuò, aliàs
evaderet infinitus, vel statim à principio fran-
geret: ergò quiescit aliquando. Ad primam
Respondeo negando, Sonum fieri in instanti,
sed in Tempore; causatur enim per motum,
qui est successivus, & consequenter non produ-
cit species in instanti, sed in Tempore; hinc
nec in parte remotiori in instanti producere
possunt, sed in Tempore, quâ ratione prior est
visio, quàm auditus; vel dic, ideò Sonum tar-
dius percipi, quàm ictum videri, quia species
Soni sunt materialiores, quàm visibiles. Ad
secundam dico, lapidem totum impetum à se
producibilem imprimere ligno, & sic totum
effectum, si quem producere potest, ab initio
prodeat, si resistantiam ligni superet, sin mi-
nus, nunquam causabit divisionem, verbi gra-
tiâ nisi lignum, vel ex humiditate, vel vetusta-
te, aut aliunde amitteret suam resistantiam,
prout experientia docet sæpè contingere.

QUÆSTIO III.

De Intensione qualitatis.

Plures hac de re invenio apud Autho-
res sententias; nam Platonici dicebant, inten-
sionem qualitatis fieri per minorem admixtio-
nem sui contrarii, & ab eodem majorem re-
cessionem, ut verbi gratiâ, calor ignis magis in-
tenditur, quia habet minus de frigore admix-
tum, & ab eo multum recessit. Durandus, &
Gosfredus aiebant, fieri per productionem per-
fectioris formæ, seu qualitatis, destructâ prius
qualitate minus perfectâ. Thomistæ plures
cum suo Doctore, intensionem dicunt fieri per
majorem radicationem qualitatis in subjecto,
quam radicationem variè inter se ipsos agitant;
aliqui enim illorum hanc radicationem expli-
cant fieri per communicationem perfectioris
existentiæ; alii majorem radicationem expli-
cant, quòd subjectum sit magis dispositum; alii
per hoc, quòd forma magis de potentia subjecti
educatur; alii, quòd forma magis uniatu-
r subjecto; alii aliter, ut ipsa eorum explicandi di-
versitas difficilem suam reddat sententiam.
Scotus verò cum suis I. d. 17. q. 3. quem Neo-
terici & Recentiores quasi omnes sequuntur,
affirmat, intensionem qualitatis fieri per addi-
tionem gradus ad gradum, cum quibus etiam
sentiam, interim primò refutando aliorum sen-
tentias

Dico I. Intensio qualitatis non fit per ma-
jorem, vel minorem recessum à suo contrario. Ita Sco-
tus supra.

II.

Non fit per
recessum seu
per majorem
vel minorem
admixtio-
nem sui con-
trarii.

Probatur primò: Motus ad termi-
num alterationis intensionis est motus acqui-
sitivus, seu positivus: ergò ejus terminus ad quem
debet esse quid positivum, & non negativum;
sed subsumo; si terminaretur ad amissionem,
vel expulsionem sui contrarii, esset quid nega-
tivum: ergò patet major; quia intensio albe-
dinis est dealbatio, & non Sola nigredinis ab-
latio; item: Motus deorsum intenditur à velo-
citate, non per Solam depreditionem motus
fursum; similiter: motus fursum violentus in-
tenditur in fine non per admixtionem seu re-
cessionem à motu deorsum.

Probatur secundò: Tum, quia plu-
res qualitates intenduntur, quæ contrarium
non habent ut illuminatio, visio; tum, quia po-
test calor, vel frigus induci, & intendi in sub-
jecto non habente ullum contrarium, quia sic
esset magis dispositum, quàm si esset informa-
tum formâ oppositâ inducendâ & intendendâ
formâ, & tamen talis intensio non terminatur
ad expulsionem contrarii; ergò intensio non
fit ex majori, vel minori admixtione sui con-
trarii, vel per majorem, vel minorem recessio-
nem ab eo.

III.

Obijciunt
Aristoteles.

Platonici Aristotelicos verbo
Magistri sui convincere nituntur, dum citant
contra nos Phylosophum 3. Ethic. 4. ubi ait:
quæ contrariis sunt impermixtiora, sunt magis
talia, ut albius quidem nigro impermixtius. 5. Phyl.
19. magis aut minus ex eo, quia plus aut minus con-
trarii inest. 3. Coel. t. 37. remissio cujuscunque
fit propter impotentiam; ergò. Respondeo,
Aristotelem 3. Ethic. & 5. Phyl. solum pro-
bare, subjectum esse magis tale per recessum à
contrariis, non formaliter, quasi quòd per sim-
plicem recessionem dicatur tale, & quòd per
majorem recessum dicatur magis tale, sed so-
lùm concomitanter, quò enim magis recedit
aliquid à nigro, hoc fit per majorem acquisitionem
albedinis. Tertia Authoritas nihil nos
urget; nam ibi secundum intentum suum lo-
quitur Aristoteles de velocitate, vel tarditate
motus localis, qui fit ob impotentiam agentis;
Attamen

Explicatur
Aristoteles.

Urgent argumentum: Quòd aliquid est

IV.

Consecutivè
tamen sequi-
tur.

mixtius suo contrario, eò est minus tale, quò
enim aliquid est mixtius nigredine, eò est mi-
nus album formaliter; ergò quòd aliquid est im-
permixtius suo contrario, eò est formaliter tale.
Respondeo distinguendo antecedens; quòd ali-
quid est contrario mixtius, eò est minus tale,
quasi talis mixtio sit ratio formalis, ut dicatur
minus tale, nego Antecedens; quia talem mix-
tionem sequitur, ut minus habeat de forma
contraria, quâ dicatur minus tale, concedo
Anteced. & nego consequentiam.

Dico secundò: Intensio qualitatis non

V.

Non destruit
tur prior
qualitas.

fit per productionem novæ, & perfectioris entitatis,
destructâ à priori entitate qualitatis. Ita Scotus I.
d. 17. q. 3. qui eam probat tam ex habitu cha-
racteris supernaturalis, quàm ex aliis habitibus
naturalibus